

Körmendi Lajos

A RAGADÓS NYAVALYA

Az Orgonda-halmon túl, de a Pincés-halmon innen, egy takaros kis tanyában élt egy Juli nevű leány. Az apja a földet művelte és a jószágot gondozta, az anyja segített neki és a ház körül tartott rendet. Velük élt a leány öregapja is, aki egy esztendeje már napközben is sokat feküdt, mert nagyon legyengítette az aggkor. A kisebbik leány, Juli, tizennégy éves, Eszti, a nővére pedig, aki már jegyben járt egy jó dolgos fattyúval, két évvel idősebb volt. Lett volna nekik több testvérük is, de az egyiket elvitte a fejkórház, a másikat a vörös himlő, a harmadikat a guga, a negyediket pedig a hagymáz.

Vakított az égen a nap. Az apjuk a ház végénél kivágta a régen elültetett akácfák közül az egyiket, megfelelő méretűre szabta, nagyolni kezdte.

– Mi lesz ez, idesapám? – kíváncsiskodott Juli.

– Fűtől való fa.

– Kinek?

– Öregapádnak.

Dolgozott tovább. Megedzette a fát a tűzben, hogy keményebb legyen, s hamarabb befesthesse. Közben Juli, ahogy szokta, bement az öregapjához, megitta, enni adott neki. Az öreg szeretettel megsimogatta a kislány fejét.

A nagyobbik leány a karcagi piacon forgolódott az anyjával. Az emberek izgatottan tárgyalták, hogy a környékbeli falvakban kiütött a ragadós nyavalya, a kolera, de már Karcagon is van egy halott, mert az előző napon, augusztus 14-én kiszendvedett Mándoki Ferenc gazda. A két nő idegesen igyekezett vissza a tanyára.

Múltak a napok, és nem történt semmi különös. Kezdett felenyedni a családban a félsz, úgy gondolták, ez a mostani ragadós nyavalya talán mégis elkerüli őket.

Az egyik este a férfi kibarkácsolta a fűtől való fát, befestette bécsi korommal, s várta, hogy száradjon.

A nagylány tett-vett a konyhában. Hirtelen megállt a munkában.

– Idesanyám! Fáj a hasam.

– Nagyon?

– Nem – válaszolta Eszti, de akkor már szaladnia kellett kifelé. Hirtelen elöntötte a bélsár, nem tudta visszatartani.

– Jaj, istenem – fohászkodott a lány. – Mi van velem?

Szégyellte magát. Nem is öklendezett, mégis hányni kezdett egy idő után, sugárban ment belőle a folyadék már alul-felül. Az anyja fogta a fejét.

– Nem baj, nem baj – ismételte riadtan.

Kicsit meleg volt a nagylány homloka. Csak vánszorogtak az órák, ám nem nyom nélkül: Eszti szép, hamvas arcbőre összeszáradt, csupa ránc lett, a keze épedig olyanná vált, mint az anyjáé mosás után. Kimerülten feküdt az ágyban, ázott a saját ürülékében, mozdulni sem volt ereje.

Másnap reggel már becsett szemmel nézett vissza az anyjára. Az orra kihegyesedett, nyelve a szájpadrólához tapadt, szinte már beszélni sem tudott. Az anyja törölgette a lány hideg bőrét.

– Húz a görcs – súgta szenvedő arccal Eszti.

Alig múlt dél, s a lány úgy érezte, hogy a szíve, akár egy szabadulni vágyó rab, kétségbeesetten dübögteni mellkasát. Orra, ajka, ujjvégei, de még a bőre is kékes színű lett, az ájulás környékezte, s ez az érzés már nem is hagyta el.

Este már az asszony is ágynak dőlt, a kisebbik lány állt mellette, és sírósan kérdezte.

– Mit aggyak, idesanyám?

A férfi a ház végénél kivágott két másik akácfát is, megfelelő méretűre szabta, nagyolni kezdte őket. A korábban megkezdett fűtől való fa homlokát kivirágozta, alá pedig felvéste az Eszti nevét, majd egy verset.

*E szép virágszálnak
Alig vót reggele,
Minden öröm, remény
Elenyészett vele.*

A nap sápadtan nézte a tájat, kósza felhők pityeregtek az égen. Amikor Eszti eltemették, hallották a hírt, hogy Karcagon úgy hullnak az emberek, mint ősszel a legyek. A férfi komoran edzette a fát a tűzben, aztán kibarkácsolta, befestette bécsi korommal, s az egyik fűtől való fát gondosan kivirágozta, rávéste a felesége nevét. Sötét este

volt már, de a ház végéhez ment, s kivágott egy újabb fát, leszabta, nagyolta.

– Kinek lesz? – kérdezte Juli.

– Nekem – morogta a férfi.

– De idesapám nem is beteg!

– Mán fáj a hasam.

Szeptember volt már, 1831-et írtak. Az anyjától az apjához ment Juli, utána meg vissza, de néha átnézett az öregapjához is. Itatta, törölgette a szüleit, egészen addig, amíg az anyja le nem csukta a szemét örökre. Néhány nap múlva az apja is követte.

A leány az udvaron találta az öregapját, aki reszkető kezével, időnként meg-megállva, pihegve egy kicsit, éppen egy fűtűl való fán dolgozott.

– Mit vés, öregapám?

– Ráírom az apád nevét.

Súlyos felhők csüngő hasát karistolták a tanya körül tornyosuló jegenyék. Néhány napja mintha mindig szürkület lett volna. A madarak hallgattak, a tanya előtt a tyúkok kapingáltak egy kicsit reggel, aztán bizonytalanul elindultak az óljuk felé, mintha máris alkonyatot sejtettek volna.

Juli tett-vett a tanya körül, ellátta az öregapját, de az egyik nap váratlanul őt is elővette az enyhe hasfájás, hamarosan már a hasmenés is. Az öregapja állt az ágya mellett, simogatta az arcát és a haját.

– Ne fíjj, kislány, csak igyál! Ne törőggy semmivel! Igyál!

Csodák csodájára, a leányka meggyógyult. Alig mozdult ki a házból, csak beszélgettek csendesen az öregapjával. Megjött az eső, később reggelente valóságos köd-folyó hömpölygött az Üllőlaposban, aztán hó lepte be a tájat, hideg volt, jégcsapok híztak a nádtető alján, metsző szél süvített, s hordta a havat az utakra, majd megint vastag köd lepett be mindent. Juli öregapja egyre gyengült, február végén simította meg utoljára a kislány haját.

A leány azon gondolkodott, ki tudja-e majd vágni az akácfát, hogy fűtűl való fát faragjon az öregapjának. Kiment a ház végéhez, de ott már egyetlen akácot sem talált. Megfelelő fát keresett. Az istálló ajtajának támasztva rálelt egy kifaragott sírjelre. Az öregapja neve állt rajta, alatta pedig két sor, reszkető betűkkel.

*Aki poromat keresi,
E sírhant alatt megleli.*

Kisütött a márciusi nap. Juli mélyeket lélegzett, szellőztette a tüdejét és a házat. Körüljárta az épületet. A tanya elhagyottnak látszott, omladozott a fala, a kútgém fájdalmasan nyikorgott. Most vette észre, hogy a házhoz vezető ösvényt már kezdte benőni a fű.

Ahogy feljebb emelte a fejét, Eszti jegyesén akadt meg a szeme.

(Hítel, 2004/6.)

KÖRMENDI LAJOS 1946-BAN SZÜLETETT KARCAGON. VERSET ÉS PRÓZÁT, VALAMINT SZOCIOGRÁFIÁT EGYARÁNT ÍR, MÚFORDÍTÁSSAL FOGLALKOZIK. JÓZSEF ATTILA-DÍJAS.